

Cầu cổ Charles ở PRAGUE

Trịnh Hào Tâm

BPT: AH Trịnh hào Tâm vừa hoàn tất ký sự du lịch Mùa Thu Đông Âu kể về chuyến du lịch Đức, Áo, Hung gia Lợi, và Tiệp Khắc. Kỳ này LTAHCC trích đăng một bài trong ký sự du lịch trên để giới thiệu với AH bốn phương. Muốn mua sách xin liên lạc với tác giả qua email: trinhhaotam@hotmail.com hay điện thoại 714 - 528-1413

Ba giờ chiều ngày 1 tháng mười năm 2006, từ Budapest, chúng tôi đến Prague (Praha) thủ đô của Cộng Hòa Tiệp (Czech). Khi đến khách sạn Ibis ở quận Karlin phía Bắc phố cổ Prague thì gặp cô Susan, hướng dẫn viên du lịch địa phương, đã chờ sẵn. Đề khỏi mất thời giờ cô lên xe buýt đón chào đoàn du lịch và hướng dẫn chúng tôi đi tham quan cầu Charles gần khu phố cổ. Cầu Charles, được xây từ thế kỷ 13, là di tích lịch sử hấp dẫn du khách nhất tại Prague nên xung quanh đó không có chỗ cho xe buýt lớn đậu, xe chúng tôi phải đậu bên Tây ngạn sông gần cầu Mánes nằm về hướng Bắc của cầu Charles. Chúng tôi tuân tự xuống xe và đi ra bờ sông Vltava (đọc Valtava) đứng ở bãi đất cỏ hoang dưới chân cầu Mánes. Nơi đây có thể nhìn thấy toàn cây cầu Charles và bờ bên kia với những tháp canh, những ngọn giáo đường ở khu phố cổ Prague.

Ở bờ sông nhìn sang thành phố, cô Susan giới thiệu tóm tắt về Praha và khu phố cổ cùng những nơi cô sẽ đưa chúng tôi viếng thăm trong chiều hôm đó. Cô căn dặn vì khu phố cổ đông người, đi mua sắm phải cẩn thận coi chừng kẻ gian móc túi! Praha không phải là thành phố bất an nhưng ở Âu Châu, khu phố du lịch đông đảo nào cũng có kẻ gian thừa nước đục thả câu, cẩn thận là hơn! Cô cũng dặn là nên đi chung với đoàn, đừng tách ra đi riêng, khi bị lạc đứng

tại chỗ để để cho cô đi tìm. Cô nói tiếng Đức với đoàn du lịch nên tôi không hiểu, nhân dịp đi cạnh cô ta từ bờ sông lên khu phố trên dốc cầu, tôi hỏi lại những điều cô vừa phổ biến. Sẵn dịp tôi cũng hỏi thêm về cuộc sống của cô, một người dân Praha điển hình. Cô tâm sự thêm về gia cảnh của mình, là người Praha có chồng và một con gái nhỏ. Cô ta và chồng rất thích món ăn Việt Nam nhất là phở. Tôi hỏi cô có đi Việt Nam sao? Susan nói ăn ở khu phố Việt Nam bên Úc nhân dịp gia đình cô du lịch bên đó năm rồi. À hóa ra là vậy! Susan khoảng 35 tuổi, người cao gầy, tóc ngắn kiểu thập niên 1960. Tôi còn tờ giấy bạc Hungary 2,000 Forints (khoảng 10 USD) xài chưa hết, đưa biểu cô. Susan nói đùa “Chắc tôi phải qua Hungary xài?” Tôi “vô tư” tưởng thật nên giải thích một cách dư thừa là “cô có thể đổi ở các quầy đổi tiền”!

Leo hết dốc là những đường phố nhỏ lát đá tảng, hai bên là nhà hàng ăn, cà phê, quán rượu, bánh kẹo và những cửa hàng linh tinh khác. Đến một khoảng sân rộng, chúng tôi ngạc nhiên neho mắt cố tiến tới gần hơn để nhìn cho rõ. Mọi người cùng cười vì trên sân trống là một bể nước, hai bên có hai tượng đồng xanh tạc hai người đàn ông đang đứng... tề vào bể nước. Susan cho biết là bể nước đó có hình dạng bản đồ Cộng HòaTiệp! Đi thêm một đoạn ngắn nữa, cô chỉ cho chúng tôi xem một hẻm nhỏ sâu hun hút có lẽ nối sang một con phố khác? Susan cho biết: “Hẻm hẹp như vậy nhưng cũng có gắn đèn xanh đỏ cho người bộ hành lưu thông! Vì trước đây có hai người đàn bà tuy là láng giềng cùng xóm nhưng họ có mỗi bất đồng nên không muốn chạm mặt nhau khi cùng lúc bước vào trong hẻm. Họ làm đơn lên thành phố để xin gắn đèn giao thông, ai đến trước thì bấm nút

đèn xanh để vào hẻm, còn người nọ ở đầu kia hẻm bị đèn đỏ phải đứng chờ!” Đây có lẽ là con hẻm hẹp nhất trên thế giới có gắn đèn lưu thông!

Đi thêm vài con đường hẹp lát đá và qua một một cái cổng lớn bắc ngang con kinh phụ lưu của sông Vltava, dưới kinh có những chiếc thuyền nhỏ chở du khách do một người với trang phục thủy thủ chèo, trông giống như ở thành phố nổi Venice bên Ý. Chúng tôi đến đầu cây cầu cổ xưa có tên là Charles. Cầu Charles bắc ngang sông Vltava, con sông dài nhất ở nước Tiệp, chảy hướng Nam Bắc dài 430 km đổ vào sông Elbe và sông Elbe tiếp tục lên hướng Bắc đổ ra biển ở hải cảng Hamburg bên nước Đức.

Cầu Charles
nhìn từ tháp nhà thờ St. Vitus bên bờ Tây

Sông Vltava là trục giao thông quan trọng nổi Cộng Hòa Tiệp với biển nhưng trong những mùa mưa lớn, vì lòng sông cạn nước thoát không kịp hay gây ra nạn lụt. Trận lụt gần nhất là năm 2002 đã làm thiệt mạng hàng chục người và gây thiệt hại nhà cửa vật chất đáng kể. Từ xưa người ta đã từng xây cầu gỗ bắc ngang sông Vltava để vào thành cổ Praha, những chiếc cầu này có tên là cầu Praha nhưng tất cả đều bị nước lụt cuốn trôi. Năm 1357 cầu mới bằng đá được khởi công theo lệnh của hoàng đế Charles IV. Vị này là vua nước Tiệp đồng thời cũng là hoàng đế La Mã (Holy Roman Empire) vì lúc ấy lãnh thổ Tiệp rộng lớn và hùng mạnh

nhất Âu Châu bao gồm luôn các nước Pháp, Ý, Đức v.v... Giờ phút hoàng đế đặt tảng đá nền móng đầu tiên được các nhà thiên văn và số học tính toán là ngày 9 Tháng Bảy năm 1357 lúc 5 giờ 31 phút sáng. Người ta đã đọc được con số năm tháng, ngày giờ đó được khắc trên tháp canh cầu ở phía phố cổ với hàng số là 135797531. Công trình xây cất được giao cho kiến trúc sư Peter Parler, người đã từng xây vương cung thánh đường St. Vitus cũng như hoàng thành Praha. Công việc xây cầu kéo dài đến đầu thế kỷ 15 mới hoàn thành. Người ta cho rằng nhờ dùng lòng trắng trứng gà trộn với vôi làm chất kết dính để xây cầu nhờ vậy cầu mới đứng vững qua không biết bao nhiêu trận lụt kể cả trận lụt năm 2002 vừa qua. Nguyên thủy cây cầu được gọi là Cầu Đá hay Cầu Praha mãi đến năm 1870 mới có tên là Cầu Charles cho tới ngày nay.

Cầu Charles, theo kiểu Gothic với vật liệu chính là đá, nối liền khu Malá Strana bên bờ Tây sang khu Phố Cổ bên bờ Đông. Cầu dài 516 mét, rộng gần 10 mét, có tất cả 8 vòm bán nguyệt dưới gầm để nước sông chảy qua. Trước các vòm đều có xây những trụ đá để cản những khối băng tuyết lớn không cho va chạm làm hư cầu. Hai bên đầu cầu có tất cả 3 ngọn tháp canh, hai ngọn ở đầu cầu phía Tây và một ở phía Đông tức phía phố cổ. Các tháp canh đều to lớn và vững chắc như pháo đài nhưng ngày nay đều có màu xám của đá và rong rêu trông buồn bã và cũ kỹ, du khách có thể lên đó để ngắm cảnh thành phố. Hai bên lan can có 30 tượng các thánh, theo kiểu Baroque màu đen xám. Các tượng này được đặt nơi đây vào thế kỷ 17 để trang trí cho cây cầu. Hiện nay đa số các tượng đều là tượng sao chép, một số tượng nguyên thủy được dời vào lưu giữ ở các nhà bảo tàng trong thành phố. Tượng xưa và nổi tiếng nhất còn trên cầu là tượng thánh John of Nepomuk. Ông là một vị thánh tử đạo bị vua Wenceslas IV (con vua Charles IV) giết chết bằng cách ném từ cầu xuống sông Vltava năm 1393 vì bất đồng ý kiến mà nhà vua cho rằng ông ta lạc đạo khi đòi cải cách. Ngày nay người ta đến sờ vào chân tượng bằng đồng để được ông phù hộ cho nhiều

may mắn và sẽ có cơ hội trở lại Praha một lần nữa và cũng hay sờ hai bức tranh phù điêu, diễn tả cảnh xung tội của nữ hoàng Johanna và cảnh ông bị hành hình, làm mòn bóng loáng như mạ vàng!

Trải qua lịch sử hơn 600 năm, cây cầu đã bị nước lụt phá hư nhiều lần như năm 1432 ba cây cột chống bị hư hại, năm 1496 vòm cầu thứ 3 tính từ phố cổ sập xuống khi một cột chống bị lún xuống thấp. Cây cầu cũng đã chứng kiến nhiều biến cố như những trận đánh đẫm máu, như vụ xử tử, ngày 21 Tháng Sáu 1621, 27 lãnh tụ trận đánh ở Bạch Sơn (Battle of White Mountain) chống lại triều đình Áo Hung Habsburg. Trận đánh chống lại quân Thụy Điển để bảo vệ cầu năm 1648, lúc đó quân Thụy Điển chiếm đóng bên bờ Tây muốn vượt qua cầu để tấn công vào phố cổ. Trận lụt lớn năm 1784 phá hư 5 cột chống cầu khiến lưu thông bị gián đoạn. Trận lụt lớn năm 1890 mang hàng ngàn cây cối, nhà cửa kéo đến bít chận cầu và sức ép của vật liệu khiến 3 vòm cầu sập xuống cùng với 3 tượng trên cầu rơi xuống sông và việc tu sửa kéo dài 2 năm tốn phí hết 665,000 Crowns. Bắt đầu từ thập niên 1870 xe Tram do ngựa kéo là phương tiện giao thông công cộng đầu tiên được qua lại trên cầu.

Bước vào thế kỷ 20, cầu Charles chứng kiến một bước nhảy vọt về giao thông qua cầu. Năm 1905 xe Tram do ngựa kéo chấm dứt và thay vào đó là xe điện cho tới 1908 thì xe buýt xuất hiện. Cầu phải đại trùng tu từ năm 1965 đến 1978 với kỹ thuật hiện đại các cây cột chống cầu được gia cố vững chắc hơn, các khối đá nứt rạn đã được thay thế, mặt đường nhựa trên cầu được bóc đi thay vào đó lát bằng đá tảng và các loại xe cũng cấm lưu thông trên cầu mà chỉ dành cho người đi bộ. Vài ý kiến nên phá bỏ toàn bộ cây cầu để xây lại cầu mới nhưng vì giá trị lịch sử nên cây cầu được giữ lại. Sau trận lụt năm 2002 cầu chỉ bị hư hại nhẹ nên ý kiến giữ cây cầu cổ lại được dư luận tán đồng. Hiện trên sông Vltava ở thành phố Praha có đến 10 cây cầu khác bắc qua sông nối vùng ngoại thành vào khu phố cổ. Đứng trên cầu nhìn xuống dòng sông thấy có những cửa đập

(lock and dam) chận dòng sông làm nhiều bậc ngăn khác nhau để điều hòa mực nước cho tàu lưu thông qua đoạn ghềnh đá này. Muốn cho tàu đi ngược dòng, sau khi cho tàu vào ngăn, cửa đập phía hạ lưu được đóng lại, mở lỗ xả nước vào cho cao bằng mực nước thượng nguồn, cửa phía thượng lưu được mở ra. Khi tàu di chuyển ra hết, cho tàu đi xuôi vào, đóng cửa thượng, mở lỗ xả nước ra, khi mực nước trong ngăn bằng mực nước hạ nguồn, mở cửa hạ cho tàu ra. Cứ thế tàu đi qua hết hai ba bậc ngăn đập một cách từ từ an toàn.

Tháp canh ở đầu cầu Charles
hai bên là những hàng tượng thánh

Buổi chiều mùa thu hôm đó ẩm áp và nắng vàng rực rỡ nên trên cầu tấp nập du khách đủ mọi quốc tịch. Người ta dạo chơi như đi trăng hội, tiếng cười nói, kêu réo vui tươi hòa với tiếng organ của một nhạc sĩ đang chơi trên cầu. Những ki ốt bày bán tranh vẽ, quà lưu niệm và kem lạnh cũng có người mua. Vài anh chàng da đen với trang phục thủy thủ trắng nếp, giày da bóng loáng tới lui trên cầu để chiêu dụ du khách xuống những chiếc thuyền du ngoạn trên sông. Người ta quay phim và chụp hình đông nhất là trước những tượng đồng đen của các thánh. Hoàng đế Charles IV, người ra lệnh xây cầu cũng có bức tượng của mình mặc chiến bào ngồi trên lưng ngựa. Tượng này không được đặt trên cầu mà đặt ở bên bờ phía thành cổ gần ngọn tháp giữ cầu ./